

Tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma
Puolivälinkankaan ja
Pyykösjärven päiväkodeissa

2024-2027

MITÄ ON VARHAISKASVATUKSEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTYÖ?

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö pohjautuu ajatukseen siitä, että jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Pohjaa:

Tasa-arvon edistäminen ja yhdenvertaisuuden turvaaminen ovat osa **varhaiskasvatuslaissa määriteltyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita.**

Lisäksi ne ovat **keskeinen osa varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien perusteita sekä varhaiskasvatusta ohjaavaa arvo- ja ajattelupohjaa.** Suomi on myös sitoutunut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteisiin useiden kansainvälisten sopimusten kautta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait **velvoittavat** varhaiskasvatusta kokonaisuudessaan edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien teko tukee varhaiskasvatuksen toimijoita laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa.

TAVOITTEET:

Varhaiskasvatuksen tasa-arvotyön tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja puuttua sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on **edistää yhdenvertaisuuden toteutumista sekä puuttua muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään**. Näitä muita syrjinnän perusteita voivat olla esimerkiksi ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muut henkilöön tai tämän läheisiin liittyvät syyt. Syrjintä voi olla moniperusteista. Tällöin lapsi kokee useisiin eri ominaisuuksiin perustuvaa syrjintää eriaikaisesti tai samanaikaisesti.

Tasa-arvokompassi

Tasa-arvokompassi on työkalu, jonka avulla voidaan arvioida yksikön ja ryhmän toimintaa:

Tasa-arvokompassin painopiste on tasa-arvotyössä, johon yhdenvertaisuustyö kytkeytyy. **Tavoitteena on, että varhaiskasvattajat pohtisivat ja kehittäisivät omaa toimintaansa samanaikaisesti ja mahdollisimman monipuolisesti sekä tasa-arvon** (mm. sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun) **että yhdenvertaisuuden** (mm. alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, vammaisuuden ja muihin henkilöön liittyvien ominaisuuksien) **näkökulmista.**

Tasa-arvokompassin tavoitteet on muotoiltu väittämiksi, joihin vastataan asteikolla:

0 (puuttuva) Yksikkö ei ole vielä toteuttanut tai suunnitellut tavoitteeseen liittyviä tekoja.

1 (alkava) Yksikkö on **alkanut suunnitella** ja toteuttaa yksittäisiä tavoitteeseen liittyviä tekoja.

2 (kehittyvä) Yksikkö toteuttaa **useita** tavoitteeseen liittyviä toimia. Tavoitteen eteen tehdyt teot eivät kuitenkaan ole säännöllisiä.

3 (vakiintunut) Yksikkö toteuttaa **kaikkia tai lähes kaikkia** tavoitteeseen liittyviä tekoja suunnitelmallisesti. Yksiköllä on toimivat ja vakiintuneet käytännöt tavoitteeseen liittyviin tekoihin.

Tavoitteena on löytää 2-3 kehittämiskohdetta, joten tarkastellaan väittämiä kriittisesti, jolloin asteikon 3:sta (vakiintunut) ei käytetä.

Väittämät:

1. Päiväkodissa on käytössä monipuoliset arviointikäytännöt ja arviointia eriytetään esim. oppimisvaikeuksien tai kielellisen moninaisuuden huomioimiseksi.
2. Kiusaamista ja syrjintää käsitellään läpileikkaavasti opetuksessa/ arjessa.
3. Henkilökunta arvioi oppimateriaalien tekstejä ja kuvastoja tasa-arvoa silmällä pitäen (kriittisyys).
Varhaiskasvatusyksikössä esillä olevat kuvat, julisteet ja tiedotteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
Päiväkodissa esillä olevissa materiaaleissa esiintyy erilaisia ihmisiä monenlaisissa rooleissa.
4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioidaan läpileikkaavasti kaikilla oppimisen alueilla.
Henkilökunta tutustuu lasten kanssa moninaisiin ihmisryhmiin, kieliin ja kulttuureihin leikkien, pelien, musiikin ja perheiden kanssa tehdyn yhteistyön avulla.
5. Henkilökunta ohjaa leikkejä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen.
6. Henkilökunta tukee lasten taitojen kehittymistä sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti.
7. Kaikilla lapsilla on mahdollisuus keskustella ja saada tukea kohdatessaan syrjintää tai kiusaamista.
8. Lelut, tarvikkeet ja välineet ovat monipuolisia ja niiden käyttöön kannustetaan yhdenvertaisella tavalla.

9. Varhaiskasvatusyksikössä käytetään yhdenvertaista ja syrjimätöntä kieltä. Henkilökunta keskustelee lasten kanssa ikätason mukaisesti tasa-arvoisesta ja syrjimättömästä kielenkäytöstä ja tukee lasten eettisen ajattelun kehittymistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.

10. Henkilökunta tunnistaa syrjivän kielenkäytön ja puuttuu siihen aina sitä kohdatessaan. Henkilökunta tarkastelee säännöllisesti myös nonverbaalista vuorovaikutustaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista sekä tekee vuorovaikutukseen tarvittavia muutoksia. Esimerkiksi henkilökunnan fyysiset eleet ja ilmeet voivat kertoa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä ennakkokäsityksistä. Henkilökunnan äänenkäyttö ja -sävyt ovat samanlaisia kaikkia kohtaan.

11. Henkilökunta puuttuu kaikkien lasten ei-toivottuun käyttäytymiseen tasapuolisesti.

12. Kaikki lapset huomioidaan tasapuolisesti, heitä kehuaan ja heitä puhutellaan etunimillä (vrt. tyttö/poika). Henkilökunta näyttää omalla esimerkillään, että sukupuoli ei vaikuta siihen, mitä kukakin voi tehdä. Henkilökunta tukee kaikkien lasten vuorovaikutustaitoja eri keinoja käyttäen.

13. Henkilökunta huomioi tasapuolisesti kaikkia lapsia esimerkiksi katsekontaktilla ja tarjoamalla kaikille lapsille tasapuolisesti mahdollisuutta syliin riippumatta lapsen sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä tai muusta ominaisuudesta.

14. Henkilökunta tukee lasten ryhmäjakoja ja ystävyyssuhteita sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti. Leikkiin ja leikin valintaan liittyviä stereotypioita ja normeja tiedostetaan ja puretaan lasten kanssa yhdessä leikkien, pohdiskellen ja samalla uutta toimintakulttuuria luoden. Henkilökunta kannustaa ja jakaa lapsia leikkimään myös niiden kanssa, jonka kanssa lapsi ei tyypillisesti leiki. Lapsia ei jaeta perustelematta leikkeihin tai ryhmiin sukupuolen, toimintakyvyn tai muiden ominaisuuksien perusteella.

15. Lapsella on mahdollisuus myös yksityisyyteen. (WC-tilat ym. huomioidaan)

16. Taataan lasten osallisuus ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön jatkuvuus siirtymien yhteydessä. Tieto lasten tuen tarpeista tai haasteista siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

17. Lapsille tarjotaan ikätason mukaista seksuaalikasvatusta. Tämä voi tarkoittaa kehon osien nimeämisen opettelua, turvallisen ympäristön luomista lasten kysymyksille, tunnetaitojen harjoittelua, turvataitojen opettelua sekä myönteiseen kehonkuvaan kasvattamista. Keskusteluja käydään esimerkiksi toivotusta ja ei-toivotusta koskettamisesta lasten kesken sekä lasten ja aikuisten välillä.

18. Henkilökunta tukee lasten osallisuutta havainnoimalla heidän leikkejään ja käyttäytymistään varhaiskasvatusyksikön eri tiloissa. Näiden pohjalta tehdään tarvittavia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

19. Kommunikoidessaan perheiden kanssa henkilökunta osoittaa sanansa tasapuolisesti kaikille huoltajille, huomioi perheiden kielellisen moninaisuuden ja hyödyntää viestinnässään kielen lisäksi valokuvia ja videoita. Henkilökunta varaa tarvittaessa tulkin perheiden kanssa asioimisen avuksi.

Väittämä + yhteispisteet

1. $16 + 34 = 50$

2. $22 + 30 = 52$

3. $17 + 30 = 47$

4. $17 + 27 = 44$

5. $23 + 41 = 64$

6. $18 + 41 = 59$

7. $25 + 44 = 69$

8. $26 + 35 = 61$

9. $14 + 38 = 52$

10. $14 + 33 = 47$

11. $22 + 43 = 65$

12. $20 + 35 = 55$

13. $24 + 35 = 59$

14. $21 + 37 = 58$

15. $19 + 45 = 64$

16. $26 + 43 = 69$

17. $17 + 32 = 49$

18. $22 + 39 = 61$

19. $23 + 43 = 66$

Kehittämiskohteet (ryhmä vo:t)

1. Varhaiskasvatusyksikössä käytetään yhdenvertaista ja syrjimätöntä kieltä. Henkilökunta keskustelee lasten kanssa ikätason mukaisesti tasa-arvoisesta ja syrjimättömästä kielenkäytöstä ja tukee lasten eettisen ajattelun kehittymistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. (väittämä 9)

Toimenpiteet:

- *kaikilla on oikeus ja velvollisuus ottaa asiat esille
- *oma esimerkillinen käytös, mallinnus
- *jokaisen tiimiläisen reflektointi omasta toiminnasta
- *arvokeskustelu ryhmävasun avulla
- *esihenkilön tuki keskustelujen avaajana ja ylläpitäjänä

2. Henkilökunta tunnistaa syrjivän kielenkäytön ja puuttuu siihen aina sitä kohdatessaan. Henkilökunta tarkastelee säännöllisesti myös nonverbaalista vuorovaikutustaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista sekä tekee vuorovaikutukseen tarvittavia muutoksia. Esimerkiksi henkilökunnan fyysiset eleet ja ilmeet voivat kertoa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä ennakkokäsityksistä. Henkilökunnan äänenkäyttö ja -sävyt ovat samanlaisia kaikkia kohtaan. (väittämä 10)

Toimenpiteet: *vasuun vetoaminen -
>ammattillisuus

*ryhmävasun päivitys ->työkalu arkeen

3. Päiväkodissa on käytössä monipuoliset arviointikäytännöt ja arviointia eriytetään esim. oppimisvaikeuksien tai kielellisen moninaisuuden huomioimiseksi. (väittämä1)

Toimenpiteet: *mitä arvioidaan: tiimin toiminta/oma toiminta/lapsen kasvu ja kehitys

*havainnointi

*yleiskeskustelu arvioinnista tasa-arvon näkökulmasta

Kehittämiskohteet (ryhmä 2 vhl:t + velhot)

1. Kiusaamista ja syrjintää käsitellään läpileikkaavasti opetuksessa/arjessa (väittämä 2)

Toimenpiteet:

Aikuiset havainnoivat tilanteita ja ovat läsnä siellä, missä lapsetkin.

Lasten kanssa keskustellaan tapahtuneista tilanteista

Ennakoidaan tilanteita mm. oppimisympäristön järjestelyillä (ovet kiinni)

Käytetään draamaa, kirjoja (esim. Piki, Molli, Fanni) ja kuvia

Systemaattiset tunnetuokiot (esim. pienin askelin/askeleittain, Pikkuli)

2. Henkilökunta arvioi oppimateriaalien tekstejä ja kuvastoja tasa-arvoa silmälläpitäen (kriittisyys). Varhaiskasvatustyksikössä esillä olevat kuvat, julisteet ja tiedotteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Päiväkodissa esillä olevissa materiaaleissa esiintyy erilaisia ihmisiä monenlaisissa rooleissa. (väittämä 3)

Toimenpiteet: Pidetään näkyvillä ja käytetään kaupungin vasu-julistetta

Huomioidaan tiedotteissa moninainen kuvitus

Materiaalivalinnoissa huomioidaan eri väriset paperit

3. Lapselle tarjotaan ikätason mukaista seksuaalikasvatusta... (väittämä 17)

Toimenpiteet: Osallistutaan mahdollisiin turvataito-koulutuksiin /tutustutaan turvataito-materiaaleihin

Ennakoidaan, keskustellaan, kysytään ja sanoitetaan tilanteita lasten kanssa

Aikuiset ovat malleina lapsille

Käytetään monipuolisesti materiaaleja (esim. palapelit kehonosista)

Yhteenveto

- Kehittämiskohde 1 : Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioidaan läpileikkaavasti kaikilla oppimisen alueilla. Henkilökunta tutustuu lasten kanssa moninaiisiin ihmisryhmiin, kieliin ja kulttuureihin leikkien, pelien, musiikin ja perheiden kanssa tehdyn yhteistyön avulla (väittämä 4)

Toimenpiteet: Suunnittelussa otetaan huomioon moninaisuus -
>tiedon etsintä myös lasten kanssa (netti, pelit, appit)

Otetaan lapset ja perheet osallisiksi (esim. kertomaan omasta kulttuurista)

Käytetään draamaa, kirjoja, kuvia ja tunne-/kaveritaito kasvatusta

Ennakoidaan, keskustellaan, kysytään ja sanoitetaan tilanteita lasten kanssa (kiusaamisen/eriarvoistamisen välttäminen)

Aikuiset ovat malleina lapsille

Käytetään monipuolisesti materiaaleja (esim. palapelit, eri väriset paperit)

Arviointi: Tiimit keskustelvat nämä asiat seuraavassa ryhmävasussa (syksy -24) ja asiaan palataan tarpeen mukaan, mutta viimeistään keväällä -25

- Vastuu: Pääasiassa kehittämisestä vastaa tiimin vo:t, mutta kaikilla on vastuu omasta työstään tiimin sisällä.

- Kehittämiskohde 2: Henkilökunta tunnistaa syrjivän kielenkäytön ja puuttuu siihen aina sitä kohdatessaan. Henkilökunta tarkastelee säännöllisesti myös nonverbaalista vuorovaikutustaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista sekä tekee vuorovaikutukseen tarvittavia muutoksia. Esimerkiksi henkilökunnan fyysiset eleet ja ilmeet voivat kertoa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä ennakkokäsityksistä. Henkilökunnan äänenkäyttö ja -sävyt ovat samanlaisia kaikkia kohtaan. (väittämä 10)

Toimenpiteet: Vasun tekstien avaaminen ja keskustelut

Ryhmävasun päivitys ->työkalu arkeen, arvokeskustelu

Kaikilla on oikeus ja velvollisuus ottaa asiat esille

Jokaisen oma esimerkillinen käytös, mallinnus

Jokaisen tiimiläisen reflektointi omasta toiminnasta

Esihenkilön tuki keskustelujen avaajana ja ylläpitäjänä: tarpeen mukaan

- Arvionti: kuten edellä
- Vastuu: kuten edellä